

GATU- OCH
FASTIGHETSKONTORET
MARIA- GAMLA STANS
STADSDELSFÖRVALTNING

GEMENSAMT

TJÄNSTEUTLÅTANDE
GFN 2002-12-03
SDN 2002-12-12

Handläggare: Anneli Wallgren
Region Innerstad
Park- och gatubyrån
Tel: 508 262 18
anneli.wallgren@gfk.stockholm.se

2002-11-11

Dnr, Gfk: 02-683-3444
Sdn: 341-661/2002

Till
Gatu- och fastighetsnämnden
Maria Gamla stans stadsdelsnämnd

Utbyte av träd på Swedenborgsgatan, Södermalm. Inriktningsbeslut.

FÖRSLAG TILL BESLUT

1. Gatu- och fastighetsnämnden fattar inriktningsbeslut om utbyte av träd och ombyggnad av Swedenborgsgatan enligt förvaltningarnas förslag.
2. Maria- Gamla stans stadsdelsnämnd tillstyrker utbyte av träd och ombyggnad av Swedenborgsgatan enligt förvaltningarnas förslag

Olle Zetterberg

Britt- Marie Kyndel

SAMMANFATTNING

Förvaltningarna föreslår utbyte av träd på Swedenborgsgatan, sträckan S:t Paulsgatan till Högbergsgatan. Anledningen till byte av träden är att hälften av hästkastanjerna har bedömts vara i mycket dåligt skick och utgör en fara för trafikanterna. Orsaken till den dåliga konditionen på träden är dels att träden toppkapades på 1960-talet vilket har lett till röta i stammarna, dels att träden har påkörningsskador.

Swedenborgsgatan är en av Södermalms mest omtyckta trädplanterade gator. Gatan är utformad enligt stenstadens regelbundna principer som en 18 meter bred bostadsgatan planterad med två rader av hästkastanjer. Hästkastanjerna ger gatan en tydlig karaktär varför det vid ersättning av träden är viktigt att plantera nya blommande, karaktärsfulla träd. Vid ett byte av träden kan bättre förutsättningar skapas genom att träden får större utrymme och bättre växtbetingelser. Genom att minska körbanans bredd med två meter, från elva meter till nio meter, kan de nya träden planteras på ett större avstånd från fasad. Vid en minskning av körbanan i denna

---

\\web01\inetpub\gfk.yourvoice.se\work\2002-12-03\Tjut\12.doc

Bilaga 1: Trädstatus

- 2: Basförslag, slutlig utformning
- 3: Skrivelse från handikapprådet
- 4: Förslag till etapputbyggnad

storleksordning måste parkerings- och angöringssituationen dagtid närmare studeras. Investeringsutgifterna för projektet beräknas uppgå till ca 5 mnkr. Drift- och underhållskostnaderna kommer att sjunka.

För att nu begränsa de omfattande ingreppen i gatans totalmiljö föreslår förvaltningarna att man i en första etapp endast genomför gångbanebreddning och ersättning av träd på den västra gångbanan, där de flesta svårt skadade träden står. Den andra sidan åtgärdas så småningom när de kvarvarande träden på denna sida inte längre kan bevaras av säkerhetsskäl. I den första etappen behöver inte några inskränkningar i nuvarande parkeringsmöjligheter genomföras.

UTLÅTANDE

Bakgrund

Träden och beläggningarna på gångbanorna har under många år bedömts vara i dåligt skick. Vid en trädinventering maj 2002 konstaterades att elva av de 26 träden måste tas ner snarast och att ytterligare fem träd kräver större åtgärder (se bilaga 1). När så stora ingrepp i trädbeståndet krävs föreslår förvaltningarna att samtliga träd på sträckan på sikt byts för att få en sammanhållen gatumiljö och goda livsbetingelser för de nya träden.

Analys

Miljön på Swedenborgsgatan värderas högt av många södermalmsbor. De dubbla raderna med hästkastanjer på den relativt smala gatan ger stadsrummet en tydlig karaktär. Hästkastanjerna på sträckan S:t Paulsgatan – Högbergsgatan planterades i samband med ombyggnad av gatan vid mitten av 1930-talet.

Genom att träden endast står 2.5 meter från fasaderna har hästkastanjerna sökt sig mot gatans mitt för att nå ljuset vilket har gett lutande stammar. Att trädens kondition är dålig beror på förödande toppkapningar under 1960-70-talet, denna stympning har lett till att träden har drabbats av röta och vissa av träden kan man t.o.m. se rakt igenom stambasen. Dessutom har träden påkörningsskador på fasadsidan vilka har uppkommit vid renhållning av de alltför smala gångbanorna. Kombinationen att träden är angripna av röta samt lutar ut över körbanan gör att träden bedöms vara mycket trafikfarliga.

Problemet med ojämna gångbanebeläggningar kommer sig av kompakta markförhållanden. När inte trädens rötter får tillräckligt med syre söker sig rötterna utrymme nära markytan vilket leder till förhöjningar av plattytan, vilket tillsammans med det relativt trånga utrymmet mellan trädstammar och fasader också medför begränsad tillgänglighet för främst funktionshindrade.

Utmed Swedenborgsgatan finns ytterligare två kvarter med hästkastanjer, sträckan från Högbergsgatan till Fatburgsgatan planterades på 1980-talet. Träden står 3,3 meter från fasad och körbanan har en bredd av 9 meter. Beskärningsåtgärder krävs för att undvika konflikter med fastigheternas fasader.

Basförslag

Då 11 av de 26 träden bedöms vara i mycket dåligt skick samt ytterligare 5 bedöms vara riskträd är förvaltningarnas förslag att samtliga träd byts mot nya. Det är angeläget att skapa en sammanhållen stadsmiljö med nya blommande träd som ges bättre förutsättningar än dagens träd, detta för att säkerställa att Swedenborgsgatan även i framtiden ska vara en omtyckt trädplanterad gata. Gatan återplanteras med ca 30 blommande karaktärsfulla träd. Gatudelen ges på sikt samma sektion som gatan har mellan Högbergsgatan och Fatburgsgatan, dvs 9 m körbanebredd och 4,5 m gångbanebredd. Det innebär en minskning av nuvarande körbanebredd med 2 m. Utrymme ges för att plantera de nya träden på ett avstånd av ca 3,3 meter från fasad mot att idag stå endast 2,5 meter från fasad (se skiss bilaga 2).

För att i framtiden förhindra återkommande beskärningar bör ett mer smalkronigt träd väljas. Hästkastanj är ett träd som naturligt får en ca 10 meter bred krona vilket medför problem vid trånga gatuplanteringar. Väljer man istället rödblommig hästkastanj får man träd med samma karaktär men med en något smalare krona än vanlig hästkastanj. Även den rödblommiga hästkastanjen kommer att kräva återkommande beskärningar, dock i mindre omfattning på grund av mindre kronomfång.

Beläggningsen åtgärdas på gångbanorna samtidigt som särskilda trädgropar och nytt rotvänligt bärlager anläggs vilket medför bättre situation för trädrotterna. På så sätt förbättras trädens livsbetingelser samtidigt som risken minskar för att beläggningsen i framtiden ska påverkas av trädens rötter.

Gatudelen har idag en trafikmängd av drygt 3000 fordon/dygn. Parkering är tillåten på båda sidor med plats för knappt 50 bilar. Platserna är avgiftsbelagda vardagar mellan kl 09 och kl 17. Boendeparkering är tillåten. Angöring till fastigheter sker ofta genom dubbeluppställning.

Föreslagen minskning av körbanebredden innebär att parkeringssituationen på gatan närmare måste utredas för att framkomlighet och angöring skall fungera. På avsnittet söder om Högbergsgatan där trafikmängden är ca 2000 fordon/dygn gäller idag parkeringsförbud på ena sidan mellan 09 och 17 på vardagar och i övrigt tillåten parkering.

Samråd

Maria-Gamla stans stadsdelsförvaltning stödjer projektet och kommer att medverka i dess utformning. Projektet har redovisats för stadsmiljögruppen (en förvaltningsövergripande samrådsgrupp för innerstadens estetiska utformning) den 27 september 2002 och fått ett positivt bemötande.

Genom att hästkastanjerna på Swedenborgsgatan är omtyckta av boende i området är det viktigt att informera varför träden kommer att bytas samt erbjuda nya blommande träd med tydlig karaktär. Ett enklare informationsblad med inbjudan till samråd har delats ut i portarna i de närmaste kvarteren.

Maria- Gamla stans handikappråd har i skrivelse till gatu- och fastighetskontoret (bilaga 3) framfört positiva synpunkter på basförslaget att bredda gångbanorna och renovera beläggningarna.

Ett samråd, som vände sig till allmänheten avhölls den 4 november 2002 i Medborgarhuset. Vid samrådet som var besökt av ca 50 personer, företrädesvis boende vid Swedenborgsgatan presenterades ovannämnda basförslag. Man ifrågasatte kontorets bedömning av trädens dåliga status och de risker som är förknippade med detta. Om trädfällning är nödvändig ansåg man allmänt att ersättning skulle ske med så stora träd som möjligt och trädvalet bör vara hästkastanj. Några synpunkter på gatans nuvarande brister vad gäller tillgänglighet för funktionshindrade och framtida begränsningar vad gäller parkering dagtid framfördes inte.

Etapputbyggnad

Förvaltningarna har mycket noggrant och i samråd med en utomstående sakkunnig konsult undersökt trädens status och kan konstatera att det tyvärr är nödvändigt att snarast fälla de mest skadade träden för att undvika uppenbara olycksrisker i samband med kraftiga vindar eller snötyngder på trädkronorna. Nio av de svårt skadade träden står på den västra gångbanan. Då dessa har fällts återstår endast tre träd på denna sida. Med tanke på framförda synpunkter under samrådet anser förvaltningarna att man i en första etapp skulle kunna begränsa omfattningen av nyplanteringen och gångbanebreddningen till den västra gångbanan, se bifogad skiss (bilaga 4). I samband med kommande detaljprojektering kommer gatu- och fastighetskontoret undersöka möjligheten att tillsvidare bevara ett par träd, som inte har så omfattande skador, även på denna gångbana.

Eftersom omfattningen av svårt skadade träd på den östra gångbanan inte är lika stor skulle man kunna avvakta några år med nyplantering och gångbanebreddning på denna sida. Två träd behöver tas ner i samband med etapp 1 medan övriga 12 träd kan behållas under en period. Fem av de kvarvarande träden kräver avlastande beskärningar, kronreduceringar samt återkommande kontroller då de alltså är att betrakta som riskträd. Fördelen med denna strategi är att det nu inte görs så stora ingrepp och att träd, som har ett antal års kvarvarande överlevnadsmöjlighet kan bevaras. Nuvarande parkeringsmöjligheter kan i princip behållas tills vidare.

Nackdelen med etapputbyggnaden är att det kommer att uppstå luckor i trädbeståndet på den östra gångbanan och att trädallén på gatan får ett haltande utseende, genom att de nyplanterade träden på den västra gångbanan inte blir lika stora som de befintliga. Ett motsvarande symmetriproblem uppstår då träden på östra gångbanan måste ersättas om ett antal år. De nuvarande problemen med otillfredställande tillgänglighet för funktionshindrade kvarstår på gatans östra sida tills etapp 2 färdigställts.

Översiktlig tidplan och ekonomisk plan

Gatu- och fastighetskontoret avser att snarast fälla 11 svårt skadade och farliga träd samt gå vidare med detaljprojektering efter nämndernas beslut. Förvaltningarna förordar att genomförandet av projektet delas upp i två etapper enligt ovan och att den första etappen omfattar en ombyggnad och nyplantering med rödblommig hästkastanj på den västra gångbanan. De träd som nyplanteras skall var stora med ett stamomfång om minst 30-35 cm. Genomförandet av denna första etapp beräknas pågå hösten 2003 till våren 2004. Projektet bedöms kosta totalt ca 5 miljoner kronor varav den första etappen uppgår till ca 2,5 mnkr. Medel för ombyggnadens första etapp finns reserverade i gatu- och fastighetskontorets förslag till verksamhetsprogram.

Konsekvenser

Miljö

Förslaget medför att Swedenborgsgatan kommer att förbli en gata med karaktärsfulla, blommande träd. En säkrare miljö uppnås för trafikanterna mot idag där det är en fara för fallande grenar eller t.o.m. hela träd. De boende i intilliggande fastigheter får en ljusare miljö och förhållandena för gående förbättras genom bredare gångbana med jämn beläggning. De nyplanterade träden får bättre förutsättningar med möjlighet för rotsystemen att utvecklas. Genom etapputbyggnaden behålls under en övergångsperiod större träd vilket kommer ge gatan ett asymmetriskt utseende under flera år.

Driftekonomi

Som följd av investeringen kommer kostnaderna på lång sikt för skötsel samt drift- och underhåll minska både för gatu- och fastighetskontoret och stadsdelsförvaltningen. Rödblommande hästkastanj som har en smalare krona än vanlig hästkastanj väljs för att minska behovet av beskärningar, dock bör uppbyggnadsbeskrivning samt återkommande översyn av träden utföras.

Tillgänglighet

Genom ombyggnad av den västra gångbanan med tillhörande anpassning vid övergångsställen, dagvattenrännor mm kommer tillgängligheten bli för funktionshindrade att förbättras. Valet av rödblommande hästkastanj vid nyplantering innebär inte några problem för allergiker. Inför genomförandebeslut kommer samråd att ske med gatu- och fastighetsnämndens handikappråd.

Förvaltningarnas förslag

Stadsdelsnämnden tillstyrker och gatu- och fastighetsnämnden fattar inriktningsbeslut enligt förvaltningarnas förslag. Stadsdelsnämndens yttrande kommer att delges gatu- och fastighetsnämnden, varför gfn inte bör fatta beslut i ärendet förrän stadsdelsnämndens yttrande föreligger.

SLUT